

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М.П. ДРАГОМАНОВА**

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан факультету
педагогіки і психології

_____ Олефіренко Т.О.

«____» _____ 2020 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Психологічний супровід дітей з особливими потребами»**

освітнього рівня бакалавр

(назва освітнього рівня)

галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки

(шифр і назва галузі знань)

спеціальності 0.53 «Психологія» («Практична психологія»)

(код і назва спеціальності)

Шифр за навчальним планом ВВ1.1.02

Київ 2021

Робоча програма розроблена на підставі навчальної програми «Психологічний супровід дітей з особливими потребами», затвердженої Вченою радою НПУ імені М.П. Драгоманова від 19 вересня 2019 року, протокол №2.

Розробник: **О.В. Чистяк**, доцент кафедри практичної психології, кандидат психологічних наук

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри практичної психології “30” серпня 2021 року, протокол № 1

Завідувач кафедри _____ проф. Митник О.Я.

1. Опис навчальної дисципліни

Загальні характеристики дисципліни	Навчальне навантаження з дисципліни		Методи навчання і форми контролю
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки	Кількість кредитів - 6		Методи навчання Пояснювально-ілюстративні методи.
Спеціальність (код, назва) 0.53 «Психологія» («Практична психологія»)	Загальна кількість годин - 180		
Напрямок підготовки: «бакалавр»	<i>Денна</i>	<i>Заочна</i>	Інтерактивні методи: <i>мікрвикладання, інверсії, емпатії, інциденту</i> Рольовий тренінг. Розв'язування психологічних завдань.
	Лекції:		
	20		
	Практичні		
	20		
	Семінарські заняття:		
Вибіркова	22		
	Лабораторні заняття:		
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 7-й, 8-й семестр			Форми поточного контролю: МКР
	Індивідуальна робота:		
	Самостійна робота:		
Тижневe навантаження (год.) 3 год - аудиторне: 2 год - самостійна робота	118		Форма підсумкового контролю: <i>екзамен</i>
	Співвідношення аудиторних годин і годин СРС:		
Мова навчання - укр.	34%:66%		

Предметом вивчення навчальної дисципліни є основні напрямки психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими потребами у закладах освіти.

Міждисциплінарні зв'язки.

Міждисциплінарні зв'язки: «Загальною психологією», «Дитячою психологією», «Соціологією», «Соціальною психологією», «Педагогікою» і «Фізіологією».

Мета і завдання навчальної дисципліни

Метою курсу є формування професійної компетентності студентів психологів з планування та здійснення психологічного супроводу дітей з особливими потребами; вироблення умінь і навичок практичного застосування теоретичних знань.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Психологічний супровід дітей з особливими потребами» є:

- формування у студентів знань з теоретичних основ організації та здійснення психологічного супроводу дітей з особливими потребами;
- вироблення практичних навичок роботи з використанням знань даного курсу;
- стимулювання творчої активності в ході самостійної роботи та виконання науково-дослідних завдань;
- формувати у студентів готовність до здійснення психологічного супроводу дітей з проблемами у розвитку в умовах дошкільного навчального закладу;
- підготовка до самостійної розробки та впровадженні комплексної програми психологічного (психолого-педагогічного) супроводу дітей з проблемами у розвитку;
- ознайомити з основними напрямками здійснення психологічного супроводу в освіті;
- розкрити специфіку надання допомоги родинам дітей з проблемами у розвитку;
- сприяти формуванню у студентів толерантного ставлення до особливих освітніх потреб дітей;
- розвивати педагогічну чутливість та такт.

II. Основні результати навчання і компетентності згідно з вимогами освітньо-професійної програми:

	Результати навчання	Компетентності
1.	Знати: <ul style="list-style-type: none">• основні види відхилень, психофізіологічні особливості і	ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК2. Знання та розуміння

	<p>категорії дітей з порушенням розвитку;</p> <ul style="list-style-type: none"> • особливості пізнавальних процесів, діяльності та поведінки дітей з різними психофізіологічними та інтелектуальними порушеннями розвитку; • напрямки корекційної освіти дітей з особливими потребами. <p><i>Вміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • застосовувати теоретичні знання з курсу у практичній професійній діяльності; • аналізувати медичну і психолого-педагогічну документацію дітей; • виявляти психофізіологічні особливості діяльності і труднощі в навчальній роботі школярів, визначати шляхи їх подолання; • розробляти програми, адекватно підбирати методи роботи з дітьми з особливими потребами; 	<p>предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.</p> <p>ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ФК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології</p> <p>ФК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.</p> <p>ПРН1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання</p> <p>ПРН2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань</p> <p>ПРН3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.</p>
2.	<p><i>Знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • нормативно-правові документи, що визначають основні права дітей, з особливими потребами; • систему допомоги дітям з особливими потребами; • особливості організації освіти дітей з особливими потребами; • форми виховання та корекційної роботи з дітьми, які мають порушення розвитку і поведінки <p><i>Вміти:</i></p>	<p>ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК9. Здатність працювати в команді</p> <p>ФК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.</p> <p>ФК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел</p> <p>ФК5. Здатність</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • ефективно застосовувати різноманітні методи і прийоми роботи з дітьми з особливими потребами; • ефективно взаємодіяти з педагогічними працівниками освітніх організацій і іншими фахівцями з питань розвитку дітей; • здійснювати психологічну просвіту педагогічних працівників та батьків (опікунів) з питань психічного розвитку дітей. 	використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій ПРН13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності. ПРН14. Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.
--	--	--

III. Тематичний план дисциплін

На вивчення навчальної дисципліни відводиться **6** кредитів ЄКТС **180** годин.

Примітка. У зв'язку з дією коронавірусу COVID-19 заплановано змішане навчання: аудиторна та дистанційна форми. Дистанційна форма – на платформі Google meet. Якщо заняття відбудеться у дистанційній формі, то навпроти виду заняття у тематичному плані позначено букву *д*.

№ з/п	Назви модулів і тем	Разом	Аудиторні	Лекції	Практичні	(семінарські)	Лабораторні	СРС
	Змістовий модуль I. Теоретико-методологічні засади психологічного супроводу дітей з проблемами у розвитку	90	28	14	14	12		50
1	Т.1. Нормативно-правове забезпечення інклюзивної освіти в Україні.	14	4	2	2	2		8
2	Т.2. Інклюзивна освіта: сутність, завдання та принципи	14	4	2	2	2		8
3	Т.3. Проблема онтогенеза та дезонтогенеза в психології	14	4	2	2	2		8
4	Т.4. Шляхи оптимізації навчання дітей з проблемами у розвитку	13	4	2	2	2		7
5	Т.5. Структура психологічної допомоги дітям з проблемами у розвитку.	9	4	2	2			5
6	Т.6. Основні категорії порушень розвитку дітей	11	4	2	2	2		5
7	Т.7. Психологічний супровід дітей із особливими освітніми потребами.	13	4	2	2	2		7

8	МКР № 1	2						2
Змістовий модуль II. Напрями психологічної допомоги дітям з проблемами у розвитку		90	22	6	6	10		68
9	Т.8. Особливості психологічного супроводу дітей з ДЦП	22	4	2	2	2		16
10	Т.9. Особливості психологічного супроводу дітей з вадами зору	22	4	2	2	2		16
11	Т.10. Особливості психологічного супроводу дітей з вадами слуху	22	4	2	2	2		16
12	Т.11. Психологічний супровід дітей з тяжкими порушеннями мовлення	10	2			2		8
13	Т.12. Особливості організації навчального процесу дітей, які мають синдром дефіциту уваги та гіперактивність (СДУГ)	12	2			2		10
13	МКР № 2	2						2
Загальна кількість годин:		180	62	20	20	22		118

IV. Зміст дисципліни

№ з/п	4.1. Назва модулів, тем та їх зміст	К-сть годин	
		Всього	в т.ч. лекцій
1.	Модуль I. Теоретико-методологічні засади психологічного супроводу дітей з проблемами у розвитку	90	14
1.1	Тема 1. Нормативно-правове забезпечення інклюзивної освіти в Україні. Нормативно-правова база організації психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами. Закон України «Про освіту»; Закон України «Про загальну середню освіту»; Закон України «Про дошкільну освіту»; Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів України»; Закон України «Про охорону дитинства»; Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні»; Державна національна програма «Освіта» (Україна 21 століття).	14	2

	<p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p> <p><i>Основна: 9; 13; 23; 25; 27.</i> <i>Додаткова: 1; 10; 14; 22; 29.</i></p>	14	2
1.2	<p>Тема 2. Інклюзивна освіта: сутність, завдання та принципи</p> <p>Роль психологічного супроводу дітей з особливими потребами в умовах інклюзивної освіти. Основні принципи організації психологічного супроводу дітей в систему інклюзивної освіти. Завдання які вирішують інклюзивне навчання та виховання дітей з особливими потребами. Надання психопрофілактичної та психокорекційної допомоги дитині. Рекомендації батькам та педагогам щодо роботи з дітьми з особливими потребами.</p>		
1.3	<p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p> <p><i>Основна: 9; 13; 23; 25.</i> <i>Додаткова: 1; 10; 14; 22; 29.</i></p>	14	2
1.4	<p>Тема 3. Проблема онтогенеза та дезонтогенеза в психології.</p> <p>Категорії розвитку в психології. Проблема періодизації психічного розвитку. Категорії активності та адаптації в онтогенезі. Дослідження проблеми дизентогенеза у вітчизняній і зарубіжній психології. Проблеми порушень у розвитку дитини в працях Л. С. Виготського.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p> <p><i>Основна: 22; 25.</i> <i>Додаткова: 1; 3; 14; 21.</i></p>	13	2
	<p>Тема 4. Шляхи оптимізації навчання дітей з проблемами у розвитку.</p> <p>Модель психологічного супроводу,</p>		

1.5	<p>спрямована на оптимізацію соціальної ситуації розвитку дітей з порушеннями у розвитку в умовах функціонування системи інклюзивної освіти. Принципи та особливості побудови. Характеристика сучасних тенденцій психологічного супроводу навчання дітей з порушеннями у розвитку в країнах західної Європи, США та інших.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p> <p><i>Основна: 4; 5; 8; 13; 23.</i> <i>Додаткова: 2; 15; 29.</i></p>		
	<p>Тема 5. Структура психологічної допомоги дітям з проблемами у розвитку.</p> <p>Характеристика моделей психологічної допомоги дітям з проблемами у розвитку (педагогічна, діагностична, соціальна, медична, психологічна). Система психологічної допомоги дітям: психопрогностика – психодіагностика, психологічне консультування; психологічний супровід – психокорекція, психологічна підтримка.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p>	9	2
1.6	<p><i>Основна: 4; 5; 8; 13; 23.</i> <i>Додаткова: 2; 15; 29.</i></p> <p>Тема 6. Основні категорії порушень розвитку дітей.</p> <p>Класифікація дизонтогенезних порушень людини за рекомендаціями Всесвітньої організації охорони здоров'я. Порушення інтелекту (розумово відсталі діти). Основні форми розумової відсталості за В.В. Ковальвим, М.С. Певзнера, Д.Н. Ісаєва. Затримка психічного розвитку. Форми ЗПР: дизонтогенезна, енцефалопатична, ЗПР пов'язана з недорозвиненням аналізаторів, культуральна форма ЗПР, обмовлена ранньою соціальною деривацією, педагогічною занедбаністю. Порушення зору та суху. Порушення опорно-рухового апарату.</p>	11	2

1.7	<p>Класифікація ДЦП. Вікова динаміка психосоматичного розвитку дітей з ДЦП. Порушення мовлення. Емоційні розлади. Важкі множинні порушення. Клініко-психологічні особливості.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p> <p><i>Основна: 4; 5; 8; 13; 23.</i> <i>Додаткова: 2; 15; 29.</i></p>	13	2
II.	<p>Тема 7. Психологічний супровід дітей із особливими освітніми потребами.</p> <p>Профілактика психопатологічних рис під впливом особливих умов її розвитку; корегування емоційно-вольової сфери; корекційно-компенсаторна спрямованість діяльності; просвітницька робота з іншими дітьми та педагогами школи щодо особливостей контингенту; оптимізація спілкування дитини з однолітками, батьками, педагогами; допомога дітям в опануванні системи стосунків зі світом і самим собою; розробка і впровадження відповідних форм і методів роботи, як умови успішного навчання дітей з особливими потребами, розвиток здібностей та нахилів дітей з особливими освітніми потребами.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p> <p><i>Основна: 9; 13; 23; 25.</i> <i>Додаткова: 1; 10; 14; 22; 29.</i></p>	90	6
2.1	<p>Модуль II. Система клініко-психологічних, психолого-педагогічних і психотерапевтичних умов реалізації психологічного супроводу дітей з особливими потребами.</p> <p>Тема 8. Особливості психологічного супроводу дітей з ДЦП</p> <p>Аналіз проблеми інклюзивного навчання дітей</p>	20	2

2.2	<p>з дитячим церебральним паралічем; організація навчального процесу дітей з ДЦП; характеристика форм ДЦП; психологічний супровід дитини з ДЦП; клінічний діагноз дитини з ДЦП .</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p> <p>Основна: 2; 4; 8; 12; 18; 19. Додаткова: 2; 8; 9; 15; 29.</p>		
	<p>Тема 9. Особливості психологічного супроводу дітей з вадами зору.</p> <p>Аналіз проблеми інклюзивного навчання дітей з вадами зору; організація навчального процесу дітей з вадами зору; напрямки психологічної підтримки батьків, які мають дитину з вадами зору. Форми та засоби формування психологічної готовності педагогів до роботи з дитиною яка має вади зору.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p> <p>Основна: 2; 5; 6; 19; 29; 30. Додаткова: 29; 30.</p>	22	2
2.3	<p>Тема 10. Особливості психологічного супроводу дітей з вадами слуху.</p> <p>Напрями психологічної підтримки батьків, які мають дитину з вадами слуху: зменшення емоційного дискомфорту, пов'язаного з захворюванням дитини; зміцнення впевненості батьків у можливостях дитини; Форми та засоби психологічної підтримки батьків та формування психологічної готовності педагогів до роботи з дитиною яка має вади слуху.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p> <p>Основна: 9; 11; 14; 30. Додаткова: 4; 29; 33.</p> <p>Тема 11. Психологічний супровід дітей з тяжкими порушеннями мовлення.</p>	22	2

2.4	<p>Напрями психологічної підтримки батьків, які мають дитину з тяжкими порушеннями мовлення: зменшення емоційного дискомфорту, пов'язаного з захворюванням дитини; зміцнення впевненості батьків у можливостях дитини; Форми та засоби психологічної підтримки батьків та формування психологічної готовності педагогів до роботи з дитиною яка має тяжкі порушення мовлення.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i> Основна: 9; 11; 14; 30. Додаткова: 4; 29; 33.</p> <p>Тема 12. Особливості організації навчального процесу дітей, які мають синдром дефіциту уваги та гіперактивність (СДУГ)</p> <p>Напрями психологічної підтримки батьків, які мають синдром дефіциту уваги та гіперактивність (СДУГ): зменшення емоційного дискомфорту, пов'язаного з захворюванням дитини; зміцнення впевненості батьків у можливостях дитини; Форми та засоби психологічної підтримки батьків та формування психологічної готовності педагогів до роботи з дитиною яка має синдром дефіциту уваги та гіперактивність (СДУГ).</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i> Основна: 10; 14; 17; 31. Додаткова: 4; 8; 19; 24; 27.</p>	24	2
-----	---	----	---

4.2. Плани практичних занять

Змістовий модуль I. Теоретико-методологічні засади психологічного супроводу дітей з проблемами у розвитку

Практичне заняття 1 (до теми 1). Нормативно-правове забезпечення інклюзивної освіти в Україні. (2 год.)

План

1. Розкрийте поняття «Дитина з особливими потребами»
2. Інклюзивна освіта в різних країнах світу
3. Роль психолога інклюзивно-ресурсного центру

Рекомендована література

Основна [1-9]

Допоміжна [1-23]

Практичне заняття 2 (до теми 2). Інклюзивна освіта: сутність, завдання та принципи (2 год.)

План

1. Створення умов практичним психологом для дітей з ООП
2. Документація практичного психолога при роботі з дитиною з ООП
3. Форми та методи роботи з батьками дітей з ООП

Рекомендована література

Основна [1-9]

Допоміжна [1-23]

Практичне заняття 3 (до теми 3). Проблема онтогенеза та дезонтогенеза в психології (2 год.)

План

1. Розкрийте поняття : «психологічний супровід», «проблема розвитку дітей»,
2. Характеристика психологічного супроводу.
3. Системи психологічної інклюзивної освіти.
4. Проблема онтогенеза та дезонтогенеза в психології
5. Шляхи оптимізації навчання дітей з проблемами розвитку.
6. Проблема порушень розвитку.
7. Модель психологічного супроводу в умовах інклюзивної освіти.

Рекомендована література

Основна [1-9]

Допоміжна [1-23]

Практичне заняття 4 (до теми 4,5). Шляхи оптимізації навчання дітей з проблемами у розвитку.(4 год.)

План

1. Взаємодія педагогів та психологів в системі інклюзивної освіти.
2. Принципи та особливості закладів для роботи з дітьми з ООП за кордоном.
3. Індивідуальна програма розвитку
4. Характеристика сучасних тенденцій психологічного супроводу дітей з порушеннями у розвитку в країнах західної Європи, США та інших.

Рекомендована література

Основна [1-9]

Допоміжна [1-23]

Практичне заняття 6 (до теми 6,7). Основні категорії порушень розвитку дітей (4 год.)

План

1. Класифікація дизонтогенних порушень людини (продовження) за рекомендаціями Всесвітньої, організації охорони здоров'я.
2. Порушення інтелекту (розумово відсталі діти). Основні форми розумової відсталості за В.В. Ковальвим, М.С. Певзнера, Д.Н. Ісаєва. Затримка психічного розвитку. Форми ЗПР: дизонтогенезна, енцефалопатична, ЗПР пов'язана з недорозвиненням аналізаторів, культуральна форма ЗПР, обмовлена ранньою соціальною деривацією, педагогічною занедбаністю.
3. Порушення зору та суху.
4. Порушення опорно-рухового апарату. Класифікація ДЦП. Вікова динаміка психосоматичного розвитку дітей з ДЦП. Порушення мовлення. Емоційні розлади.
5. Важкі множинні порушення. Клініко-психологічні особливості.

Рекомендована література

Основна [1-9]

Допоміжна [1-23]

Змістовий модуль II. Система клініко-психологічних, психолого-педагогічних і психотерапевтичних умов реалізації психологічного супроводу дітей з особливими потребами.

Практичне заняття 7 (до теми 8) Робота психолога з батьками, які мають дитину з порушеннями опорно-рухового апарату(2год)

1. Розробка заходів для психологічної підтримки батьків: зменшення емоційного дискомфорту, пов'язаного з захворюванням дитини; зміцнення впевненості батьків у можливостях дитини; формування у батьків адекватного ставлення до захворювання дитини; встановлення адекватних батьківсько-дитячих взаємин і стилів родинного виховання.

2. Форми та засоби психологічної підтримки батьків. *Заповнення таблиці.*

Рекомендована література

Основна [1-9]

Допоміжна [1-23]

Практичне заняття 8 (до теми 9). Розробка індивідуальної програми розвитку для дітей з вадами зору (сліпі, зі зниженим зором) командою психологічного супроводу (2 год.)

1. Основні напрямки роботи психолога з дитиною з вадами зору

2. Розробка індивідуальної програми розвитку на дитину з вадами зору
3. Характеристика пізнавальної та особистісної сфери дитини, компоненти психічної діяльності дитини з вадами зору.

Рекомендована література

Основна [1-9]

Допоміжна [1-23]

Практичне заняття 9 (до теми 10). Розробка індивідуальної програми розвитку для дітей з вадами слуху(глухі, зі зниженим слухом)командою психологічного супроводу

1. Основні напрямки роботи психолога з дитиною з вадами слуху
2. Розробка індивідуальної програми розвитку на дитину з вадами слуху
3. Характеристика пізнавальної та особистісної сфери дитини, компоненти психічної діяльності дитини з вадами слуху.

Рекомендована література

Основна [1-9]

Допоміжна [1-23]

4.3. Організація самостійної роботи студентів

№ з/п	Зміст завдання	Форма звітності
1.	Розвиток та корекція пізнавальних процесів.	Доповідь на пр..з. 1 (модуль 1)
2.	Корекція самооцінки як важливої рушійної сили формування особистості.	Доповідь на пр..з. 1 (модуль 1)
3	Запобігання психічним перевантаженням.	Доповідь на пр..з. 1 (модуль 1)
4.	Полегшення процесу адаптації до умов ЗДО	Доповідь на пр..з. 1 (модуль 1)
5.	Розвиток емоційної лабільності	Доповідь на пр..з. 1 (модуль 1)
6.	Корекція міжособистісних взаємин у дитячому колективі.	Доповідь на пр..з. 2

		(модуль 1)
7.	Корекція взаємин «педагог-дитини».	Доповідь на пр..з. 2 (модуль 1)
8.	Розвиток комунікативних навичок, позитивної соціальної комунікації.	Доповідь на пр..з. 2(модуль 1)
9.	Корекція емоційних порушень та патологічних рис характеру.	Доповідь на пр..з. 2(модуль 1)
10.	Організація та проведення комплексних психолого-педагогічних профілактичних заходів.	Доповідь на пр..з. 3(модуль 1)
11.	Вікові особливості та психологічні норми	Доповідь на пр..з. 3(модуль 1)
12.	Розпізнання емоційних проявів у дитини.	Доповідь на пр..з. 3(модуль 1)
13.	Відпрацювання стилів реагування на емоційні прояви і поведінку.	Доповідь на пр..з. 3(модуль 1)
14.	Формування у батьків відповідального ставлення до виконання батьківських обов'язків.	Доповідь на пр..з. 4(модуль 2)
15.	Подолання та конструктивне вирішення конфліктних ситуацій.	Доповідь на пр..з. 4(модуль 2)
16.	Зняття емоційного напруження , тривожності та розвитку толерантного ставлення до дітей з ООП.	Доповідь на пр..з. 4(модуль 2)
17	Психологічний супровід дітей з тяжкими порушеннями мовлення	Доповідь на пр..з. 8(модуль 2)
18	Особливості організації навчального процесу дітей, які мають синдром дефіциту уваги та гіперактивність (СДУГ)	Доповідь на пр..з. 9(модуль 2)

V. Контроль якості знань студентів

5.1. Форми і методи поточного контролю

Доповіді, презентації студентів на практичних заняттях, виконання ІНДЗ, двох МКР.

Використання методів самостійної роботи студентів по осмисленню та засвоєнню матеріалу – самостійний пошук інформації, конспектування першоджерел, ведення психологічних тематичних словників.

Завдання до контрольної роботи (тестові завдання).

Підсумковий тестовий контроль з курсу

1. Години на проведення корекційно-розвиткових занять для учнів з особливими освітніми потребами, що навчаються в інклюзивних класах під час визначення гранично допустимого для них тижневого навчального навантаження учнів:
 - a. **не враховують.**
 - b. враховують повністю;
 - c. враховують з коефіцієнтом 0,5
2. Індивідуальна програма розвитку учня особливими освітніми потребами, що навчається в інклюзивному класі може переглядатись:
 - a. раз на рік;
 - b. раз на навчальний рік;
 - c. **за потреби, але не менше, ніж двічі на рік.**
3. Наповнюваність інклюзивного класу може бути:
 - a. не більше як 15 учнів;
 - b. **не більше як 20 учнів;**
 - c. як у звичайному класі
4. Чи може керівник закладу загальної середньої освіти відмовити у зараховуванні дитини з особливими освітніми потребами:
 - a. може через відсутність належних умов;
 - b. може в разі протесту батьків інших дітей;
 - c. **не може за будь-якої з перелічених причин.**
5. В інклюзивному класі можуть навчатись не більше як двоє дітей:
 - a. з розладами спектра аутизму;
 - b. **зниженим зором чи слухом;**
 - c. із затримкою психічного розвитку.
6. Корекційно-розвиткові заняття для учнів з особливими освітніми потребами, що навчаються в інклюзивних класах, можуть проводити:
 - a. вчитель інклюзивного класу ;
 - b. **корекційний педагог;**
 - c. будь-який вчитель вищої категорії.

7. Максимально допустимою кількістю корекційно-розвиткових занять для учня зі зниженим зором чи слухом, що навчається в інклюзивному класі, є:
- 3;
 - 5;**
 - 8.
8. Особистісно орієнтоване спрямування освітнього процесу для учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі забезпечує:
- асистент вчителя;**
 - корекційний педагог;
 - соціальний педагог.
9. Назвіть статті Закону України «Про освіту», в яких йдеться про створення умов для забезпечення прав і можливостей осіб з особливими освітніми потребами для здобуття освіти з урахуванням індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів:
- стаття 17 та 19;
 - стаття 18 та 19;
 - стаття 19 та 20.**
10. Основний принцип побудови роботи інклюзивного освітнього закладу з батьками:
- організація корекційно-педагогічного процесу;**
 - партнерство з батьками;
 - позитивна характеристика дитини.
11. Інклюзивна освіта-це:
- освіта у спеціальних навчальних закладах;
 - пристосування учня до умов життя і праці;
 - система освітніх послуг, що базується на принципах недискримінації, ефективного включення до освітнього процесу за місцем проживання всіх його учасників.**
12. Адаптація-це:
- визначення досягнутих успіхів;
 - зміна характеру подачі матеріалу, не змінюючи зміст навчального матеріалу;**
 - подача навчального матеріалу шляхом зміни змісту або складності навчального завдання.
13. Модифікація-це:
- систематизація завдань корекційно-розвивальної роботи;
 - подача навчального матеріалу шляхом зміни змісту або складності навчального завдання;**
 - комплексна система заходів з організації освітнього процесу та розвитку дитини.
14. Інтелектуальні порушення розвитку дитини характеризуються як:
- недостатність когнітивної діяльності;
 - затримка психічного розвитку;
 - стійке порушення пізнавальної діяльності.**

- 15 Ведучим порушенням при інтелектуальних порушеннях розвитку дитини є:
- порушення здатності до узагальнення та абстрагування;
 - порушення мовлення;**
 - порушення пам'яті.

1. V. Форма підсумкового контролю успішності навчання : *екзамен*

Питання до екзамену

1. Поняття “психологічний супровід”, “проблеми у розвитку дітей”.
2. Вектори розвитку психологічного супроводу у сучасній освіті.
3. Основні характеристики, головні принципи та стадії психологічного супроводу.
4. Характеристика основних категорій порушень розвитку дітей.
5. Категорії розвитку в психології.
6. Проблема періодизації психічного розвитку.
7. Категорії активності та адаптації в онтогенезі.
8. Дослідження проблеми дизентогенеза у вітчизняній і зарубіжній психології.
9. Основні форми розумової відсталості.
10. Затримка психічного розвитку.
11. Форми ЗПР.
12. Порушення зору.
13. Порушення суху.
14. Порушення опорно-рухового апарату.
15. Класифікація ДЦП.
16. Вікова динаміка психосоматичного розвитку дітей з ДЦП.
17. Порушення мовлення.
18. Емоційні розлади.
19. Важкі множинні порушення.
20. Модель психологічного супроводу.
21. Характеристика моделей психологічної допомоги дітям з проблемами у розвитку.
22. Система психологічної допомоги дітям з проблемами у розвитку.
23. Напрями психологічної підтримки батьків.
24. Форми та засоби психологічної підтримки батьків.
25. Складові психологічного супроводу навчання дітей з порушеннями у розвитку.
26. Значення психологічного супроводу дітей з проблемами у розвитку.
27. Шляхи оптимізації навчання дітей з проблемами у розвитку.
28. Структура психологічної допомоги дітям з проблемами у розвитку.
29. Основний результат психологічного супроводу, його основні характеристики, головні принципи та стадії.
30. Вдосконалення психологічного супроводу в діючій системі освіти.

31. Вплив глобалізаційних процесів на системи психологічного супроводу освіти.
32. Категорії розвитку в психології.
33. Проблема періодизації психічного розвитку.
34. Категорії активності та адаптації в онтогенезі.
35. Дослідження проблеми дизонтогенеза у вітчизняній і зарубіжній психології.
36. Проблеми порушень у розвитку дитини в працях Л. С. Виготського.
37. Характеристика моделей психологічної допомоги дітям з проблемами у розвитку (педагогічна, діагностична, соціальна, медична, психологічна).
38. Система психологічної допомоги дітям: психопрогностика – психодіагностика, психологічне консультування; психологічний супровід – психокорекція, психологічна підтримка.
39. Характеристика сучасних тенденцій психологічного супроводу навчання дітей з порушеннями у розвитку в країнах західної Європи, США та інших.
40. Класифікація дизонтогенезних порушень людини за рекомендаціями Всесвітньої організації охорони здоров'я.
41. Порушення інтелекту (розумово відсталі діти).
42. Основні форми розумової відсталості за В. В. Ковальовим, М. С. Певзнером, Д. Н. Ісаєвим.
43. Затримка психічного розвитку.
44. Форми ЗПР: дизонтогенезна, енцефалопатична.
45. Педагогічно занедбані діти.
46. Дайте визначення поняття «онтогенез» та «дизонтогенез».
47. Назвіть основні види психічного дизонтогенеза (за В. В. Лебединським).
48. Розкрийте медичну модель психологічної допомоги дітям з проблемами у розвитку.
49. Розкрийте педагогічну модель психологічної допомоги дітям з проблемами у розвитку.
50. Роль підтримки сім'ї, яка виховує дитини з проблемами у розвитку.
51. Напрями психологічної підтримки сім'ї.
52. Основні форми та засоби психологічної підтримки батьків.
53. Концепція детермінації психічного розвитку аномальної дитини Л. С. Виготського.
54. Характеристика принципів супроводу як особливого типу професійної діяльності.
55. Основні етапи психологічного супроводу.
56. Специфіка педагогічної складової розвивального простору при проблемах у розвитку.
57. Порушення функцій родини як причина особистісних порушень дітей.
58. Принципи вивчення родини дитини з проблемами у розвитку.
59. Проблема онтогенезу в психології.
60. Проблеми порушень у розвитку дитини в дослідженнях Л. С. Виготського.

5.3. Критерії оцінювання знань студентів

Вимоги до знань та умінь студентів	Максимальна кількість балів, оцінка за шкалою ECTS
Повно й ґрунтовно володіє знаннями, фактичною інформацією та поняттєвим апаратом, в логічній послідовності передає знання першого та другого модуля з відповідним аналізом й узагальненням вивченого. Простежувався зв'язок теоретичного матеріалу з практикою.	A: 90 – 100 б.
Свідомо володіє знаннями, фактичною інформацією та поняттєвим апаратом, в логічній послідовності передає знання першого та другого модуля з відповідним аналізом й узагальненням вивченого.	B: 80 – 89 б.
Свідомо володіє знаннями, фактичною інформацією та поняттєвим апаратом. Проте відсутня логічна послідовність у викладі матеріалу, відсутні певні висновки щодо викладеної інформації.	C: 70 – 79 б.
Знання модулів передаються зазубреними з підручників (з конспекту) фразами. Відсутня логічна послідовність у викладі навчального матеріалу, відсутні певні висновки щодо викладеної інформації.	D: 65 – 69 б.
Знання модуля передаються тільки за допомогою певних питань з боку викладача.	E: 60 – 69 б.

**Розрахунок максимальної кількості балів,
що присвоюються студентам**

Вид діяльності	Максимальна кількість балів за одиницю	Кількість одиниць до розрахунку	Всього
Виконання завдання для самостійної роботи (домашнього завдання)	2	5	10
Робота на практичному, лабораторному занятті (в тому числі доповідь, виступ, повідомлення, участь у дискусії)	5	8	40
Модульна контрольна робота	10	1	10
максимальна кількість балів 60			

VI. Навчально-методична карта дисципліни

Разом: 180 год. лекції: 20 год, практичні: 20 год. семінарські: 22 Самостійна робота: 118 год.

	I	I	II	II	III	IV	V			
Модулі	I модуль									
Лекції	2	2	2							
Дати	02.09.	02.09	09.09							
Теоретичні розділи	Теоретико-методологічні засади психологічного супроводу дітей з проблемами у розвитку									
Теми лекцій	Особливості психологічного супроводу дітей з ДЦП	Особливості психологічного супроводу дітей з вадами зору	Особливості психологічного супроводу дітей з вадами слуху							

	IV	VI	VI							
Модулі	I модуль									
Практичні заняття	2	2	2							

Дати	16.09	23.09	11.11							
Теми	Робота психолога з батьками, які мають дитину з порушеннями опорно-рухового апарату	Розробка індивідуальної програми розвитку для дітей з вадами зору (сліпі, зі зниженим зором) командною психологічного супроводу	Розробка індивідуальної програми розвитку для дітей з вадами слуху(глухі, зі зниженим слухом)командною психологічного супроводу							
Семінарські заняття	2	2	2	2	2					
Дати	18.11	25.11	02.12	09.12	23.12					
Теми	Вікова динаміка психосоматичног о розвитку дітей з ДЦП	Особливості організації навчального процесу дітей з вадами зору	Особливості організації навчального процесу дітей з вадами слуху	Особливості організації навчального процесу дітей, які мають тяжкі порушення мовлення	Особливості організації навчального процесу дітей, які мають синдром дефіциту уваги та гіперактивність (СДУГ)					
Модулі	II модуль									
Самостійна робота	опрацювання теоретичного матеріалу, індивідуальні завдання.									
Поточний контроль	МКР № 2 (16.12.2021)									
Підсумковий контроль	Екзамен									

VI. Інформаційні джерела для вивчення курсу

Основна література:

Основна

1. Бондар В.І. Проблеми корекційного навчання у спеціальній педагогіці : навч. посіб. / В.І. Бондар – К. : Наш час, 2005 – 176с.
2. Грачев Л.К. Программа социальной работы с семьями, имеющими детей-инвалидов // Социальное обеспечение. - 1995. №9
3. Ілляшенко Т. Затримка психічного розвитку дітей: причини виникнення та корекція. Кроки до компетентності та інтеграції в суспільство: Науково-методичний посібник / За ред.Н. Софій, І. Єрмакова та ін.. – К.: Контекст, 2000 -58 с.
4. Інклюзивна школа: особливості організації та управління: Навчально-методичний посібник / Кол. авторів: Колупаєва А.А., Софій Н.З.,Найда Ю.М. та ін. За заг. ред. Даниленко Л.І. - К. : 2007 – 128 с.
5. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: монографія / А.А. Колупаєва. – К. : Саміт-Книга, 2009 – 271 с.
6. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / Костюк Г.С. – К. : Рад.школа, 1989. – 608 с.;
7. Кравченко Г.Ю. Інклюзивна освіта в ДНЗ / Г.Ю.Кравченко,Г.О.Сіліна. – Х. : Ранок, 2014. – 176 с.
8. Лист МОН України «Про організацію психологічного та соціального супроводу в умовах інклюзивного навчання» від 26.07.2012 р. № 1/9–529[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/osvita-osib-z-osoblivimi-potrebamii/normativno-pravova-baza.html>
9. Миронова С.П. Основи корекційної педагогіки: навчально-методичний посібник / С.П. Миронова, О.В. Гаврилов, М.П. Матвеева; [за заг. ред. С.П. Миронової]. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010 – 264 с.
10. Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, Національної академії педагогічних наук України від 23.06.2011 № 623/61 «Про внесення змін до Положення про центральну та республіканську (Автономна Республіка Крим), обласні, Київську та Севастопольську міські, районні (міські) психолого-медико-педагогічні консультації».
11. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями зору та слуху / Л.С. Вавіна, К.О. Глушенко, В.В. Засенко [та ін.]; за ред. Л.С. Вавіної. – К.: Наук. Світ, 2009. – 168 с. 6. Туріщева Л.В. Діти з особливостями розвитку у звичайній школі / Автор-укладач Л.В. Туріщева. – Х.: Вид. Група «Основа», 2011 – 111 с. – (Серія «Психологічна служба школи»).

Додаткова

1. Гилберт К. Аутизм: Медицинское и педагогическое воздействие / К. Гилберт, Т. Питерс. – М.: ВЛАДОС, 2003. – 144 с.
2. Психология детей с отклонениями и нарушениями психического развития / Сост. В. М. Астапов, Ю. В. Микадзе – СПб.: Питер, 2001. – 379 с.
3. Психология аномального развития ребенка: Хрестоматия в 2 т / Под редакцией В. В. Лебединского и М. К. Бардышевской. Т. I. - М: ЧеРо: Высш. шк.: Изд-во МГУ, 2002. — 744 с.
4. Психология аномального развития ребенка: Хрестоматия в 2 т / Под редакцией В. В. Лебединского и М. К. Бардышевской. Т. II. — М.: ЧеРо: Высш. шк.: Изд-во МГУ, 2002.— 818 с.
5. Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, Національної академії педагогічних наук України від 23.06.2011 № 623/61 Зареєстровано в Міністерстві юстиції України від 06.12.2011 за № 1407/20145 «Про внесення змін до Положення про центральну та республіканську (Автономна Республіка Крим), обласні, Київську та Севастопольську міські, районні (міські) психолого-медико-педагогічні консультації»
6. Положенням про спеціальні класи для навчання дітей з особливими освітніми потребами, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 09.12.2010 № 1224, зареєстрованим в Міністерстві юстиції 29.12.2010 р. за № 18707.
7. Сабуров В.В. Технологическая модель подготовки родителей для повышения коррекционной направленности воспитания в семье детей с нарушениями интеллекта и пути ее реализации: автореф. дис. канд. пед. наук / В.В. Сабуров. – Екатеринбург, 1999. – 23 с.

Інтернет-ресурси

1. www.laboligo@yandex.ru
2. www.mon.gov.ua
3. www.ispukr.org.ua
4. www.ed.gov.ru
5. pedlib.hut.ru // pedlib.by.ru
6. kinder.ru
7. center.fio.ru/som
8. zankov.ru
9. postman.ru
10. ndce.ru/new/title.htm/
11. int-edu.ru/nachscool/
12. ito.edu.ru ito.bitpro.ru
13. fes.mto.ru
14. sputnik.mto.ru
15. suhin.narod.ru
16. childfest.ru
17. ioso/iip.net.net
18. forkids.ru

19. scenarii.ru

20. Дефектологический словарь www.defectology.ru

21. Крок: клуб працівників спеціальної освіти <http://krok.org.ua>.

22. Корекційна освіта Херсонщини <http://corr.ks.ua>.